

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อกุศลธมม — ธรรมที่เป็นอกุศล, อกุศลธรรม”

อกุศลธมม เป็นคำภาษาบาลีอ่านว่า อะ - กุ - สะ - ละ - คำ - มะ มาจากคำว่า อกุศล (ไม่ดี, ชั่ว, ไม่ฉลาด, ให้ผลเป็นทุกข์) กับคำว่า ธมม (สิ่งที่มีจริง, ทรงไว้ซึ่งความเป็นจริงไม่เปลี่ยนแปลง) รวมกันเป็น อกุศลธมม แปลว่า สิ่งที่มีจริง(ธรรม)ที่ไม่ดี เกิดจากความไม่ฉลาด และ ให้ผลเป็นทุกข์ นำมาซึ่งความเดือดร้อนเท่านั้น ว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ได้แก่ อกุศลจิตและสภาพธรรมที่เกิดร่วมด้วยกับอกุศลจิตขณะนั้นๆ ข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถา พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค กายสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของธรรมที่เป็นอกุศล ไว้ว่า

“บทว่า อกุสลา (ธรรมที่เป็นอกุศล, อกุศลธรรม) ได้แก่ ธรรมที่เกิดแต่ความไม่ฉลาด มีโทษ มีผลเป็นทุกข์”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา นั้น เป็นไปเพื่ออุปการะแก้แค้นแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษา และมีความเข้าใจไปตามลำดับอย่างแท้จริง แม้แต่ในเรื่องของกรรมฝ่ายที่ไม่ดีนั้น พระองค์ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมากทีเดียว หลากหลายโดยนัยประการต่างๆ เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษเห็นภัยของอกุศลในชีวิตประจำวัน ถ้าพระองค์ไม่ทรงแสดงไว้ ก็ไม่สามารถที่จะระลึกถึงอกุศลของตนเองเพื่อการขัดเกลาได้เลย การที่ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกจะค่อยๆ เจริญขึ้นในชีวิตประจำวันนั้น ก็ต้องมาจากการอาศัยคำจริงแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แต่ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงแสดงไว้อย่างนี้หรือมากกว่านี้ แต่ผู้ที่มีกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตก็ไม่สามารถที่จะละอกุศลนั้นได้ ถ้าปัญญาไม่เจริญขึ้นจนสามารถที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงแล้วดับอกุศลได้เป็นขั้นๆ ตามลำดับ

อกุศลธรรม เป็นสภาพธรรมที่ไม่ดีงาม ไม่นำประโยชน์อะไรๆ มาให้ใครเลย มีแต่จะนำทุกข์มาให้เท่านั้น ขณะที่จิตเป็นอกุศลย่อมเร่าร้อน เพราะอกุศลเจตสิกประการต่างๆ ที่เกิดร่วมด้วย และถ้ามีกำลังถึงขั้นทำร้ายประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่น ก็ยิ่งเร่าร้อนมาก เป็นการสะสมเหตุที่ไม่ดีที่จะทำให้เกิดผลที่ไม่ดี ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ไม่น่าพอใจในกายหน้า กล่าวได้ว่าเร่าร้อนทั้งในขณะที่ทำและเร่าร้อนทั้งในขณะที่ได้รับผลของอกุศลกรรมนั้นๆ ด้วย ในทางตรงกันข้าม ขณะที่จิตเป็นอกุศลนั้น ย่อมผ่องใส ไม่ขุ่นมัว เพราะไม่มีอกุศลเจตสิกเกิดร่วมได้เลย เป็นจิตคนละประเภทกัน มีแต่สภาพธรรมฝ่ายดี คือ ศรัทธา (สภาพธรรมที่ผ่องใส) สติ (สภาพธรรมที่ระลึกเป็นไปในกุศล) หิริ (ความละอายต่ออกุศล) โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่ออกุศล) เป็นต้น เกิดร่วมด้วย

เนื่องจากแต่ละคนได้สะสมอกุศลมายาวนานในสังสารวัฏฏ์นับชาติไม่ถ้วน เมื่อได้เหตุได้ปัจจัย อกุศลธรรมก็เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น เวลาโกรธ ก็มีความไม่สบายใจ ไม่พอใจ

ถ้าโกรธมาก สะสมมีกำลังมากขึ้น ก็อาจจะไปทำร้ายเบียดเบียนคนอื่นได้ ทั้งนี้เพราะเคยสะสม โทสะมาแล้ว, เวลาโลภะเกิด ก็มีความติดข้องต้องการ อยากได้ ดิ้นรน แสวงหาในสิ่งที่ตนเองต้องการ เมื่อไม่ได้ตามที่ต้องการ ก็เกิดโทสะ เกิดความไม่พอใจ แต่เมื่อได้มาตามที่ต้องการแล้ว ก็ต้องรักษา ไว้อย่างดี ติดข้องต่อไปอีก เป็นเรื่องของอกุศลธรรม ทั้งหมดนี้คือธรรมที่มีจริงในชีวิตประจำวัน **เมื่อเป็นธรรม ก็ต้องเป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน**

เวลาโลภะเกิดครั้งหนึ่ง ก็ดับไป เวลาโทสะเกิดครั้งหนึ่ง ก็ดับไป แต่ไม่สูญหายไปไหน จะสะสมอยู่ในจิตต่อไป ทำให้แต่ละบุคคลมีอริยาสัยแตกต่างกันออกไป บางคนเป็นคนโลภมาก ติดข้องมาก เห็นอะไรก็อยากได้ไปหมด ได้เท่าไรก็ไม่พอ บางคนเป็นคนที่มิโทสะมาก เห็นอะไร ได้ยินอะไร ก็ไม่ชอบใจไม่ถูกใจไปทุกเรื่อง ซึ่งเป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย กล่าวคือเป็นอกุศลธรรม ที่เกิดขึ้นเป็นไป, ในชาตินี้เป็นอย่างนี้ ถ้ายังไม่เห็นโทษ ไม่มีการขัดเกลา ชาติหน้าต่อไป ก็สะสมเป็น บุคคลอย่างนี้ ทำให้เป็นผู้เต็มไปด้วยอกุศลมากยิ่งขึ้น จนยากที่จะแก้ไขได้ และถ้าถึงขั้นกระทำอกุศล กรรมมีการฆ่าสัตว์ เบียดเบียนบุคคลอื่น กระทำทุจริตกรรมประการต่างๆ ก็เป็นเหตุให้ไปเกิดใน อบายภูมิ คือ ภูมิที่ไม่มีความเจริญในธรรม อันได้แก่ นรก เปรต อสุรกาย และ สัตว์ดิรัจฉาน ได้

เป็นที่น่าพิจารณาว่า สิ่งที่ติดข้องตลอดจนถึงสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ไม่น่าพอใจที่ประสบอยู่ในภพนี้ชาตินี้ ไม่ติดตามไปในภพชาติต่อไปได้เลย แต่โลภะ โทสะ และ อกุศลทั้งหลาย สะสม สืบต่อไปในจิต เป็นโทษโดยส่วนเดียว ไม่มีประโยชน์เลยแม้แต่น้อย

อกุศลธรรมทั้งหลาย น่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงอุปการะ เกื้อกูลให้ได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง **อกุศลธรรม เป็นอกุศลธรรม ไม่ใช่ สภาพธรรมฝ่ายดีเลย แต่เป็นธรรมฝ่ายที่ไม่ดี นำมาซึ่งทุกข์โทษภัยโดยส่วนเดียว** เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรประมาทในอกุศลแม้เพียงเล็กน้อย แต่ควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังพระธรรม การศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวันบ่อยๆ เฝ้าๆ เห็นคุณค่าของการอบรมเจริญปัญญา เพื่อความ เข้าใจถูก เห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง และเพื่อขัดเกลาอกุศล ของตนเอง เมื่อมีความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นไปตามลำดับ ย่อมจะทำให้เป็นผู้เข้าใจสภาพธรรมตาม ความเป็นจริง เห็นโทษเห็นภัยของอกุศล และเห็นคุณค่าของกุศลธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ทั้งในกุศลและในอกุศลแม้จะเล็กน้อย สะสมกุศลธรรมเป็นที่พึ่งต่อไปและ กุศลธรรม ที่ประโยชน์ยิ่งนั้น ก็คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก ซึ่งเป็นสภาพธรรมอุปการะเกื้อกูลให้ คุณความดีประการต่างๆ เจริญขึ้น เพราะเหตุว่า **ปัญญา นำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นคุณความดี เท่านั้น จะไม่นำพาไปในทางผิดหรือในทางฝ่ายอกุศลเลย.**

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]